Anul II. — Nr. 9. Decemvrie 1936.

INSEMNĂRI SOCIOLOGICE

Apar odată pe lună.

Director: **TRAIAN BRĂILEANU,**
profesor de Sociologie la Universitatea din Cernăuţi.

CUPRINSUL

ARTICOLE

REDACŢIA: Cernăuţi, str. General Berthelot 5.
ADMINISTRAŢIA (Profesor Constantin Zoppa): Cernăuţi, str. Baltinester 15.
Abonamentul pentru 1 an . . . . Lei 60
Exemplarul . . . . „ 5

Tipografia Mitropolitul Silvestru, Cernăuţi.

Tabere și Șantiere

Taberele, școlile de educație legionară, s'au închis odată cu sfîrșitul vacanțelor. Unele dintre ele și-au continuat după această dată activitatea cel mult sub forma de șantier, pentru a pune la punct lucrările de ordin material rămase neterminate. Dar și șantierele și-au suspendat activitatea din cauza timpului înaintat.

Suntem, așadar, la sfîrșitul unei munci încordate și grele, dar plină de roade. Și ca la orice sfîrșit, e bine să facem un bilanț. Despre tabere s'a mai vorbit în „Insemnări." S'a scos în evidență mai ales aspectul educativ al acestora, s'a arătat rolul lor covîrșitor în formarea unui tip psihic unitar, în crearea unui cetățean virtuos, așa cum o cer timpurile și nevoile acestui Neam, și în adîncirea nouei spiritualități. Nu mai revenim asupra acestor chestiuni. Vroim să arătăm un alt aspect al taberelor de muncă și mai ales să precizăm însemnătatea șantierelor în viața satelor.

I.

Taberele de muncă n'au o influență numai asupra Legionarilor, asupra celor ce-și fac educația în sînul lor. Ele sunt și un admirabil mijloc de educație a opiniei și spiritului public. Chiar cei ce au luat numai un contact trecător sau de suprafață cu ele n'au scăpat influenței lor. Nu e vizitator, indiferent de credințele lui politice, care să fi trecut printr'o tabără și să nu fi rămas uimit de cele văzute acolo. Aproape fiecare oaspe a înțeles să sprijine cu obolul lui această activitate inedită în viața Neamului nostru.

Una din boalele de care suferim e fără îndoială lipsa de încredere în propriile noastre forțe. Și nu e una din cele mai puțin grave! Un popor își poate pierde bogățiile, o parte din teritoriu, independența etc. și să nu fi pierdut încă totul.

Din moment însă, ce l-a părăsit încrederea în puterile și viitorul său, el a pierdut, iremediabil, totul. Aceasta e cea mai mare primejdie ce amenință atît individul cît și colectivitatea în momente de criză, de slăbiciune. Neamul romînesc trece, netăgăduit, printr'o astfel de criză. Pătura conducătoare a pierdut de mult încrederea în viitorul acestui Neam. Ea, însă, se consolează cu convingerea că nu poate fi altfel și se mulțumește să salveze cel puțin interesele ei. Scepticismul acesta, distrugător de elan și voință, a depășit cercul clasei conducătoare și s'a lăsat la fund, infiltrîndu-se și în sufletul massei poporului. Nu știu dacă Neamul romînesc este pregătit pentru „democrație" și pentru folosirea votului universal. Se poate că da; se poate că nu. Problema aceasta interesează acuma mai puțin. Un lucru însă e cert: Massa poporului romînesc a minuit votul universal în mod uimitor de înțelept. A încercat toate partidele de „Guvernămînt"; a încercat tot ce omenește s'ar fi putut face pentru a remedia ceva. Situația, însă, nu s'a schimbat întru nimic. S'au schimbat numai măștile și figurile! După aceste experiențe dureroase pe care le-a făcut poporul „suveran", nu putea urma, în

sufletul său, decît desnădejdea cea mai deplină. Orice inițiativă, oricît de frumoasă ar fi, pornită dela un om de bine, nu putea găsi răsunet în sufletul demoralizat al cetățeanului romîn. El nu se mai lasă sedus de nimeni și de nimic.

Viața spartană din tabere, munca dezinteresată, traiul comun și la fel pentru muncitorul manual ca și pentru cel intelectual, viața plină de bărbăție și încredere de acolo, n'au putut să nu miște sufletele. Nu sunt puțini aceia — și mă refer numai la adversarii Legiunii — cari să nu fi exclamat, în momentele lor de sinceritate, că singura nădejde a țării o constiuie mișcarea legionară. Nu este acesta un fapt de minimă importanță, mai ales dacă ne gîndim că acest început de încredere în posibilitățile de viitor ale acestui Neam prinde rădăcini adînci și în massa mare a poporului. Este, fără îndoială, începutul încrederii și elanului romînesc cari vor ridica acest popor pînă la cele mai înalte culmi ale puterii și creației sale.

Ceeace sporește însă această încredere în sufletul tuturora și o potențează pe zi ce trece, sunt faptele, rezultatele materiale ale activității din tabere. Lumea cunoaște puțin din transformarea sufletească a celui ce muncește în tabără, acelui ce participă organic la această germinare de viața nouă. Ea neglijează acest fenomen de primordială importanță, din imposibilitatea de a-și da seama de el și nu sesizează decît lucrările materiale. Și acest fapt numai, de mai mică insemnătate, afectează destul de puternic, adeseori pînă la zguduire, sufletul celor ce încă nu l-au pierdut cu desăvîrșire. Insuși Guvernul Țării n'a putut scăpa de influența magică și de puterea de uluire a ceeace s'a realizat, din punct de vedere material, prin aceste tabere. Exemplu avem în năzuința lui de a utiliza astfel de tabere pentru „refacerea" materială a țării.

Autoritățile Statului, Județului sau Comunei au absentat din acest punct de vedere (fiindcă numai de acesta e vorba acuma), dela cele mai imperioase îndatoriri, sub pretextul lipsei de fonduri. Au rămas sate fără școli, fără biserici, fără drumuri, părăsite în voia inițiativei particulare, care s'a stins odată cu Voevozii și cu oamenii de bine ai acestui Neam. Justificarea acestei totale absențe o găseau conducătorii noștri mereu în aceeaș frază, devenită în urmă lozincă: „Nu sunt fonduri."

Lozinca aceasta, însă, n'a putut fi mult fluturată pentru a minți lumea. Cineva, unul singur, se ridică contra ei și dovedește exact contrariul: pentru refacerea materială a țării, mi-e îmi trebuie credință și spirit de jertfă numai. Eu n'am nevoe de bani, ci de suflet.

Noua lozincă a fost pusă în practică și a dat rezultatele așteptate de acest mare Educator. Și pentru a dovedi această susținere, să luăm la întîmplare, un exemplu ce-mi este mai bine cunoscut: Biserica „Arhanghelul Mihail" dela Rădăuți, ridicată de tabăra legionară „Traian Brăileanu".

La 18 Martie 1936 se închee contractul de arendare a terenului pentru facerea cărămizilor. Se plătește

55 lei pentru lutul ce va întra în 1000 cărămizi. La 19 Martie crt. se deschide tabăra sub forma de șantier pentru pregătirea lucrărilor ce vor urma. La 1 Mai se deschide oficial și ia denumirea: Tabăra legionară „Prof. Traian Brăileanu." Conducerea o are ajut. comandant legionar Cristofor Rusu, Șeful jud. Rădăuți; supravegherea și îndrumarea sunt rezervate comandantului legionar Vasile Iasinschi, Șeful regiunei de Nord. Fondul inițial: Lei 1000 (una mie), sumă luată din cassieria organizației județene. Se pornește la drum cu o mie lei!! Doi oameni săraci vreau să ridice o biserică de proporții mari *cu suma de lei 1000 (una mie)*!

Desigur, caz fără precedent în toată istoria clădirii bisericelor! Lipsa banilor însă e înlocuită cu o putere mult mai mare decît toate bogățiile din lume: cu credința în conducător, în biruința legionară și în Dumnezeu. Iată ordinul de zi cu care se deschide Tabăra:

> „Dumnezeu a creiat lumea din nimic. Noi legionarii partidului „Totul pentru Țară" vom clădi România de mîne — legionară și creștină — din credința în Dumnezeu, din iubirea nemărginită pentru Căpitanul nostru și din partea noastră de jertfă, începînd cu D-l General Gheorghe Cantacuzino-Grănicerul și continuînd pînă la copilul dornic să trăiască o viață nouă și liberă pe acest binecuvîntat pămînt, azi plin de omidă.
>
> Comanda acestei tabere o are camaradul nostru Cristofor Rusu.
>
> Recomand înțelegere frățească și dragoste de muncă. Iubiți munca și fiți siguri că Arhanghelul Mihail, Ocrotitorul nostru din ceruri, ne duce la biruință". *Vasile Iasinschi.*

In primele zile, Legionarii se adăpostesc sub cerul liber. In curînd, însă, vor avea cabana lor proprie pentru dormit și toate accesoriile unei gospodării și ale unui șantier de cărămidărie. (Tabăra s'a împărțit în două șantiere: unul destinat pentru facerea de cărămidă, care începe la 1 Mai, iar al doilea e destinat lucrărilor de la biserică. Acesta din urmă se va deschide mai tîrziu). Garnizoana Margina aduce cu trei căruțe lemn de construcție. Intr'o zi cabana e terminată. Pînă la 11 Mai sunt terminate și celelalte lucrări necesare instalării taberei ca: bucătăria, două magazii de alimente, două fîntini a 8 m adîncime, construirea cuptorului de ars var etc. La orele 5 p. m. ale zilei de 11 Mai se bate prima cărămidă. Pînă la orele 9 seara, *13 legionari* bat 1700 cărămizi. Munca e grea. Iata și programul zilnic de muncă și de viață al Taberei:

Orele 4, Deșteptarea.
Orele 4—4·10, Îmbrăcat, spălat, facerea patului.
Orele 4·10—4·30, Exerciții de gimnastică și ridicarea drapelului
Orele 4·30—7·30, Muncă pe șantier cu 10 minute repaos la fiecare oră.
Orele 7·30—8, Dejunul.
Orele 8—11·30, Muncă pe șantier cu acelaș repaos.
Orele 11·30—12, Prînzul.
Orele 12—3·30, Odihnă obligatorie.

Orele 3·30—7, Muncă pe şantier cu acelaş repaos.
Orele 7—7·30, Raportul — scoborîrea drapelului.
Orele 7·30—8. Cina.
Orele 8·30—10, Şedinţă de educaţie legionară.
Orele 10·30, Stingerea.

Fizic, se munceşte mai mult de 10 ore pe zi. Activitatea zilnică din tabără, însă, trece de 12 ore.

Pentru bunul mers al ei, Tabăra din Rădăuţi are organizate următoarele funcţiuni:

1. Conducerea Taberei în persoana unui şef, numit pentru tot timpul taberei.
2. Ofiţerul de serviciu, numit de şeful Taberei, de regulă pe 24 ore.
3. Legionarul de serviciu, numit tot pe 24 ore. Aceştia doi din urmă se ocupă de toate chestiunile de ordin ad-tiv, îngrijesc de executarea ordinelor pe cari le dă şeful Taberei şi supraveghează munca şi viaţa din Tabără.
4. Serviciul bucătăriei e îndeplinit săptămînal de cîte o cetăţue.
5. Serviciul aprovizionării e îndeplinit tot săptămînal de cîte un cuib.

Pentru a avea evidenţă asupra bunului mers al taberei, spre a putea supraveghea mînuirea fondurilor în vederea unei cît mai bune administrări, şi mai ales în scopul de a da posibilitate tuturor să se convingă de cinstea şi corectitudinea legionară, Tabăra din Rădăuţi, ca orice tabără de altfel, are următoarele registre:

1. Registrul ordinelor de zi, în cari se trec toate dispoziţiile pe cari le dă şeful Taberei sau şefii săi erarhici.
2 Registrul cassei, în care sunt trecute toate veniturile şi cheltuelile Taberei. El este în păstrarea şefului Taberei.
3. Registru de donaţii, în care se trec toate donaţiile în bani sau natură. Ofiţerul de serviciu îl are în păstrarea sa.
4. Registrul în care sunt trecuţi toţi legionarii prezenţi în Tabără. Ofiţerul de serviciu îngrijeşte de ţinerea lui la zi.
5. Registrul socotelilor zilnice, în cari sunt trecute în special cheltuelile necesitate de viaţa zilnică a Taberei.
6. Registrul în care se ţine socoteala cărămizilor vîndute, a celor transportate la şantierul „Biserica" ca şi a numărului cărămizilor bătute zilnic.
7. Registrul în care fiecare legionar îşi trece, la plecarea sa, impresiile dobîndite în decursul vieţii şi muncii sale în Tabără.
8. Registrul în care şi vizitatorii scriu impresiile lor referitoare la această Tabăra.

Dau cîteva citate, care-mi par mai elocvente, din aceste registre.

Din Registrul ordinelor de zi:

„13 Iulie 1936.

Se numeşte ofiţer de serviciu pe Tabără legionarul . . . . , misionarul Taberei.

Ofiţerul de serviciu va căuta ca pînă la sfîrşitul săptămînei acesteia, cuptorul să fie gata clădit, uns şi să fie dat focul mic.

Se va continua cu bătutul cărămizii pentru al treilea cuptor". *Cr. Rusu*

Ordinul a fost executat cu 24 ore înainte de termenul prescris. Ordinul şefului este considerat întotdeauna de Legionari ca un imperativ de mare importanţă, iar îndeplinirea lui ca o chestiune de onoare şi de vrednicie pentru ei.

Un altul, tot din acest registru, cu data de 19 August 1936, dat în urma unui act de vrednicie legionară:

„Citez cu ordin de zi pe întreaga tabără Ofiţerul de serviciu, Niţu Vasile, care prin felul organizării echipelor de lucru a reuşit să bată 9336 cărămizi pe ziua de azi. A bătut recordul pe tot timpul funcţionării taberei". *Cr. Rusu.*

Dau cîteva şi din registrul vizitatorilor:

„13 Iulie 1936.

Legionarii, ca pretutindeni şi aici la muncă şi jertfă".
Trăiască Legiunea şi Căpitanul, *Traian Brăileanu*
Emilia Brăileanu

„10 August 1936.

De cîte ori păşesc într'o tabăra de muncă, îmi dau seama cît de însemnată este atmosfera de înălţare sufletească care se creiază în ea prin muncă şi disciplină".

Trăiască Legiunea şi Căpitanul,
Neagoe I. Flondor.

„16 August 1936.

Am citit ce-a scris Flondor mai sus şi sunt complet de părerea lui, cu adăugirea că nici odată de 3 ani de cînd inspectez tabere, şantiere şi cărămidării, n'am dat peste o muncă mai serioasă şi mai mare ca această cărămidărie. Este şi mare şi face cărămizi ireproşabile". General *Gh. Cantacuzino.*

Din registrul „Cărămizilor", scoatem următoarele date:

La 11 Mai, se bat 1700 cărămizi, în 4 ore, de 13 legionari.

La 27 Mai — 3200; la 14 August — 6182, iar la 19 Auguus — 9336. Acestea sunt recordurile înregistrate la acest şantier. Odată cu perfecţionarea legionarilor în această meserie, cărămida se bate în cantităţi mai mari şi calitatea e din ce în ce mai bună. Dela 11 Mai pînă la 1 Octomvrie se bat 220.000 cărămizi, cari au fost arse consecutiv în patru cuptoare. Primul la data de 21 Iunie; al doilea la 18 Iulie; al treilea la 15 August; iar cel de al patrulea la 1 Octombrie.

Munca a fost prestată de 620 legionari. In medie au fost pe şantier, la lucru, între 25—30 legionari pe zi.

Cele 220.000 cărămizi au fost repartizate în felul următor:

75.000	buc.	au întrat la construirea bisericii.
79.000	„	au fost vîndute.
9.000	„	au fost întrebuințate la învelișul cuptorului.
3.000	„	au servit la construirea bordeiului de iarnă, la șantierul „Cărămidărie".
1.500	„	la cel dela „Biserică".
2.000	„	s'au stricat la scosul din cuptor.
2.000	„	rămase rest la biserică.
500	„	donate legionarilor săraci.
48.000	„	rămase pe șantier și sunt destinate pentru vînzare.
220 000	total.	

La 13 Iulie se deschide șantierul „Biserică", prin sfințirea locului și fixarea crucii.

Biserica se clădește în cartierul „Oborul nou" pe un lot de 2 parcele, cu o întindere de 16 prăjini. Opt dintre ele, cari constituiau în acelaș timp singura avere a cam. Cr. Rusu, sunt donate de dînsul bisericii, iar opt sunt cumpărate.

Lucrarea a mers repede. Dela 13 Iulie pînă la 17 ale aceleiași luni, s'au efectuat toate lucrările de instalare și funcționare a noului șantier. La 20 Iulie s'a terminat de săpat temelia bisericii și groapa de var. La 22 Iulie începe turnarea betonului, iar la 8 August temelia este terminată. La 9 August are loc sfințirea temeliei și solemnitatea îngropării Uricului. Dela 9 August pînă la 23 August, lucrările sunt suspendate în vederea uscării temeliei. La 24 August începe ziditul bisericii. De acum lucrarea merge văzînd cu ochii. Brațele legionare nu mai ostenesc. In mai puțin de o săptămînă zidul s'a ridicat pînă la ferestre. La 30 Septembrie s'a ajuns la acoperiș. La 20 Octombrie zidăria este terminată. Dela această data pînă la 31 Octombrie se pregătește materialul lemnos pentru acoperiș.

La 1 Noembrie tabăra se închide, pentru a se redeschide la vară, cînd biserica va fi terminată în întregime.

Lucrările de pînă'n prezent au fost efectuate prin munca gratuită a cîtorva sute de legionari, prestată în decurs de mai multe luni. Inafară de aceasta, a fost nevoe și de bani pentru a face față unor cheltueli ce n'au putut fi suprimate prin brațele legionare. Le indicăm aici, extragîndu-le din Registrul Cassei:

1.	Chiria pămîntului (pentru 220.000 cărămizi) . .	lei	12.100
2.	Plata specialiștilor dela șantierul „Cărămidărie" .	„	18.370
3.	Costul materialului întrebuințat la instalarea acestui șantier	„	9.020
4.	Transportul nisipului necesar pt. facerea cărămizii	„	3.447
5.	420 m³ lemn de brad pt. ars cărămida	„	42.937
6.	Intreținerea bucătăriei la ambele șantiere din fondul „Donații pentru masă"	„	9.339
7.	Cumpărarea unei parcele de 8 prăjini pt. biserică	„	25.000
8.	Transportul cărămizii la biserică	„	1.725
9.	Materialul lemnos și de fier necesar construirii bisericii	„	20.998

10. 12.400 kg. ciment pentru temelie	Lei	30.270
11. Plata zidarilor specialişti la biserică	„	7.840
12. Un vagon de var	„	9.821
13. Intreţinerea camionetei	„	4.221
14. Cheltueli diverse	„	5 012
Total	lei	200.100

De unde s'au scos aceşti bani, cînd ştiut este că s'a plecat la drum numai cu 1000 lei? Cei de rea credinţă vor susţine, mai departe, că la mijloc sunt fonduri suspecte... Noi informăm numai pe cei de bună credinţă, arătîndu-le misterul adunării celor două sute mii lei şi mai bine.

1. *Serbări:*		
Serbarea din 31 Mai 1936 dela Rădăuţi . . .	lei	22.415
Serbarea din Iulie 1936 dela Margina	„	500
Serbarea din Iulie 1936 dela Horodnic de Sus . .	„	1.400
Serbarea din Iulie 1936 dela Voitinel	„	593
Serbarea din 15 August 1936 dela Rădăuţi . .	„	12.602
Serbarea diu August 1936 dela Putna	„	700
Serbarea din August 1936 dela Horodnic de Sus .	„	530
Serbarea din August 1936 dela Horodnic de Jos .	„	800
2. *Cărămidă vîndută:*		
79.000 bucăţi	„	63.200
3. *Donaţii pentru alimentarea taberei:*		
a) La cărămidărie	„	7.815
b) La biserică	„	1.793
4. *Donaţii pentru biserică:*		
a) Chitanţier No. 1	„	29.688
b) Chitanţier No. 2	„	19.710
c) Chitanţier No. 3	„	1.320
5. *Cărămidă pe arie, în curs de vînzare:*		
48.000 bucăţi à 0.80 buc.	„	38.400
Total	lei	201.466

Scăzînd totalul cheltuelilor din totalul veniturilor, bilanţul financiar al taberei se soldează cu un excedent de 1.366 lei.

Biserioa s'a ridicat, însă, prin munca legionară. S'a lucrat în total 3492 zile de către 630 legionari. Legionarii au muncit în tabără între o zi şi 81 de zile. Recordul l-a bătut ajut. comandant legionar Pantelimon Prelipcean cu 81 zile,

Din 70 garnizoane cîte are jud. Rădăuţi, au contribuit la ridicarea Bisericei 41, cu cîte 30—40 legionari.

Numărul de 630 legionari cari au trecut prin tabără, repartizat după profesiuni, ne dă următorul tablou:

436 agricultori	6 învăţători	2 farmacişti
72 muncitori	6 avocaţi	2 preoţi
50 meseriaşi	5 licenţiaţi	1 asistent univ.
29 studenţi	4 funcţionari	10 div. profesiuni
7 F. d. C.		

Dau aceste date fără nici un comentar. Cetitorul va deduce multe din ele.

Aceştia sunt ctitorii Bisericii „Arhanghelul Mihail" din Rădăuţi. Prin munca lor, prestată în decurs de 3492 de zile, au durat pentru veacuri un locaş de rugăciune şi de slăvire lui Dumnezeu.

Clădirea Bisericii s'a început dintr'o atmosferă protivnică şi de mare neîncredere. Chiar şi binevoitorii Legiunii credeau că e o încercare aventuroasă care va eşua. Cu o mie lei nu se poate ridica o biserică, argumentau dînşii. Ce să spun de adversari? Însăşi conducerea Parohiei oraşului s'a opus din răsputeri ridicării Bisericii, pe motiv că nu e nevoe de o nouă Biserică în acest oraş. Ceilalţi adversari? Mai bine să nu vorbesc de ei.

Conducătorii, însă, au luat o hotărîre şi n'au înţeles să abdice dela ea. Au înfruntat neîncrederea binevoitorilor, adversitatea duşmanilor, lipsa de bani şi au perseverat în hotărîrea şi credinţa lor că trebue să biruiască.

In prima lună a mers greu. Donaţiile veneau cu anevoie şi n'ajungeau nici pentru întreţinerea spartană a legionarilor. Se lucra apoi la facerea cărămizii, o muncă fără rezultate imediate, care să frapeze atenţia vizitatorilor. Incetul cu încetul, însă, roadele efortului legionar se impun atenţiei publice. La 21 Iunie se dă foc primului cuptor. La 13 Iulie se sfinţeşte locul unde se va ridica Biserica. Binevoitorii încep să-şi recapete încrederea, iar adversarii să dezarmeze. Incep să curgă donaţiile şi să se îndesească vizitele. Cînd temelia a fost gata şi s'a început ridicarea zidului, lumea a rămas uluită de rapiditatea cum se înalţă o Biserică de braţele legionare. Intr'o zi, spre sfîrşitul lucrării, i-a părut comandantului Iasinschi că înălţarea zidului nu merge îndeajuns de repede. A mobilizat, a doua zi, garnizoana oraşului, şi pînă seara, lucrările au fost terminate într'o atmosferă de mare entuziasm.

Adversari şi prieteni s'au convins cu toţii că se poate reface şi în alt mod ţara aceasta. S'au dumerit, apoi, cu toţii de puterea formidabilă a efortului legionar. S'au convins însfîrşit, în sinea lor, că nu e posibilă înalţarea ţării decît pe calea unui minim de sacrificiu personal. Mai presus de toate, însă, s'au convins că are cine s'o facă.

Tabăra legionară „Prof. Traian Brăileanu" din Rădăuţi a constituit, prin rezultatele materiale pe care le-a dat, un mijloc de educaţie a spiritului şi a opiniei publice dintre cele mai covîrşitoare. S'a sădit în sufletele tuturora germenii încrederii în posibilităţile infinite de înfăptuire ale acestui Neam. A arătat apoi, că Neamul romînesc e departe de a aluneca în prăpăstie şi că din sînul lui se ridică uriaş o mişcare de refacere morală şi materială a ţării.

Acestea sunt numai o parte din rezultatele bune pe care le-a dat tabăra. Ele sunt, e adevărat, de o importanţă redusă în raport cu educaţia pe care au primit-o membrii ei, dar îndeajuns de mare ca să fi meritat scoaterea lor în evidenţă.

II.

Taberele au o valoare mai mult educativă, fără să neglijeze rezultatele materiale. Şantierele din contră, urmăresc mai mult rezultate practice. Ele sunt menite refacerii materiale a satelor, acolo unde autoritatea lipseşte dela datoria ei. De dată mai recentă ca taberele, şantierele par să se fi încetăţenit şi ele cu desăvîrşire, mai ales în lumea satelor. In anul trecut, Regiunea de Nord n'a avut nici un şantier, deşi ordinul Căpitanului apăruse primăvara. Astfel de lucrări nu se obişnuiseră pînă la acea dată, aşa că lumea s'a arătat neîndemînatecă în pregătirea şi executarea lor. După un an s'au schimbat multe. Regiunea de Nord numără la 80 şantiere, dintre care jud. Rădăuţi a iniţiat şi condus 30, iar jud. Cernăuţi, cu tot terenul arid, 14.

Cele 30 şantiere din judeţul Rădăuţi au înălţat 13 troiţe şi 8 monumente în beton, închinate parte eroilor căzuţi în războiul mondial, parte celor căzuţi în războiul actual, dus contra barbarilor din lăuntru; au săpat 9 fîntîni, dintre care una adîncă de 24 m, pe dealul Crucii, din Rădăuţi, care a costat 15 mii lei şi două luni de muncă prestată de cuibul „Tudor Vladimirescu", au îngrijit un cimitir, au ridicat 3 case, la trei familii sărace din com. Cîndeşti a căror gospodării au ars în timpul incendiului care a mistuit 30 case din acea comună, au renovat din temelie biserica din satul Verpole, au turnat temelia unei capele în Seletin şi în sfîrşit, au captat un isvor în comuna Straja. Acesta a fost cel mai mare şantier din judeţ. Munca a durat două luni şi a fost prestată de 200 legionari. Zilele de lucru se ridică la 600. Izvorul a fost captat într'un monument de beton armat, terminat cu o cruce şi poartă numele lui Sterie Ciumetti, romînul macedonean ucis, în timpul prigoanei, pentru marea lui credinţă în Căpitan şi în viitorul Neamului său.

Judeţul Cernăuţi a turnat două temelii de biserici, una în oraş, în suburbia Mânăstirişte, alta în Cuciurul Mare; a clădit o capelă în suburbia Clocucica; a ridicat 10 monumente în beton şi 3 troiţe în memoria legionarilor căzuţi, a săpat 5 fîntîni şi a construit o casă unui ţăran reîntors recent din Siberia.

Acesta e felul lucrărilor executate prin Şantierele legionare. Le-am indicat aici, pentru a putea scoate mai uşor în evidenţă însemnătatea Şantierelor în viaţa satelor.

Simpla enumerare a lor nu spune prea mult. S'au făcut doar lucrări şi mai mari, în diferite sate, de către Autorităţile Statului şi nimănui nu i-a trecut prin gînd să le afişeze ca evenimente de importanţă deosebită. Dece le-am scoate în evidenţă pe cele înfăptuite de Legionari? Intrucît acestea din urmă prezintă o importanţă deosebită?

Ca să putem răspunde la aceste întrebări, trebue să vedem care sunt deosebirile ce există între înfăptuirile legionare la sate şi cele ale Autorităţilor.

Trebue să recunoaştem cu durere, din capul locului, că aceste din urmă lipsesc aproape cu desăvîrşire. Comunele nu găsesc fondu-

rile necesare pentru plata funcționarilor săi și pentru întreținerea submediocră a drumurilor sale. Județul și Statul, la rândul lor, n'ajung să facă față nevoilor ce apasă direct asupra lor. Autoritatea, în general, nu construește nimic la sate. Există, e adevărat, cîte o campanie pentru ridicare de școli, care se sfîrșește cu cîteva clădiri neterminate, sau cîte o campanie de reparare a șoselelor, care începe cu lovitura de tirnăcop dată de vreun Prim-ministru, și care sfirșește cu cîteva căruțe de prund aruncate la întîmplare. Dacă orașele își schimbă aspectul, datorită inițiativei particulare, care clădește mult, satele rămîn ceeace au fost înainte de 20, 50 sau chiar o sută de ani. Autoritatea lipsește dela datoria ei, fie că nu poate, fie că nu vrea. In acest caz, Șantierele legionare vin să înlocuiască insuficiența inițiativei și faptei publice. Cel mai plastic exemplu îl avem în Comuna Straja, unde un părîu, ce se scurgea din munte, se revărsa într'o baltă pestelențioasă, chiar la marginea drumului. In timpul ploilor, Șoseaua Națională era inundată de revărsarea lui pe distanța de 200 m. Comuna nu s'a gîndit să-l capteze. Legionarii au rezolvat problema pe calea unui șantier. Și ce operă frumoasă au înfăptuit ei și din punct de vedere estetic! Și cu cît mai inactivă e autoritatea, cu atît mai puternic țîșnește fapta legionară. Numai Jud. Rădăuți are peste 30 șantiere cu 37 lucrări terminate și sfințite. Fără îndoială că șantierele legionare tind să înlocuiască în această direcție insuficiența autorității. Anul trecut n'a fost nici unul în 8 Județe din Nord; anul acesta am avut 30 într'un singur Județ. Cine cunoaște întrecerea dintre sate și rîvna legionarilor de a face o faptă bună, știe că ele se vor înmulți considerabil în vara următoare. Peste doi ani, fiecare sat va fi un șantier uriaș pentru ridicarea lui materială.

Șantierele sunt inițiate și conduse de țărani. Munca este prestată tot de dînșii. Cunoașteam pe țăran ca lipsit complect de interes pentru binele public și de cel mai elementar spirit de inițiativă. Dintr'o dată îl vedem deschizînd șantiere, în interes obștesc, din propria lor inițiativă, cu toată împotrivirea autorităților locale și cu toată adversitatea, sau, cel puțin, indiferența intelectualilor din Județ. Singuri pornesc la fapte, ridicînd cruci, săpînd fîntîni, și turnînd temelii pentru durarea de biserici. Și toate acestea fără plată, fără încurajare din partea autorităților sau a conducătorilor sătești. Din contra, cu toată teroarea morală exercitată de aceștia.

E un fenomen pe care nu-l întîlnim în toată istoria acestui popor. E adevărat că trecutul nostru e bogat în fapte mari săvîrșite de Voevozii și Boerii noștri.

Erau, însă, fapte ce-și aveau la bază un efort individual, îndeajuns de explicabil de altfel, dacă ținem cont de situația socială a lor. Șantierele, însă, ne pun în fața unor eforturi colective, prestate de țărani, de clasa socotită ca cea mai incultă și mai puțin înțelegătoare pentru interesele Comunității romînești. Deosebirea nu poate scăpa nimănui din vedere, iar importanța fenomenului trebue subliniată. Ceva s'a schimbat în lumea satelor și cu siguranță mai mult ca în orice oraș, poate chiar mai mult decît într'un centru univer-

sitar: Ţăranii reiau tradiţia glorioasă a Voevozilor romîni, din iniţiativa lor şi sub propie conducere.

Şanticrele apoi structurează şi adîncesc un început de puternică solidaritate romînească. In jurul faptei săvîrşite în comun, se cristalizează conştiinţa aparţinerii unei comunităţi. Cei ce au dat obolul lor de muncă, se simt legaţi unul de altul şi toţi la un loc faţă de scopul în slujba căruia s'au găsit în zilele lor de muncă comună. Şantierele înlătură certurile şi dezbinările săteşti, transfornind satele în adevărate comunităţi morale.

Dar educaţia pe care o dobîndesc ţăranii pe calea acestor şantiere? Spirit de iniţiativă, capacitate de conducere, spirit de jertfă pentru comunitate şi aproapele său, convingerea că Neamul romînesc nu poate fi ridicat decît prin munca şi jertfa tuturora, tendinţa spre desăvîrşire a fiecăruia ca om şi ca cetăţean, respectul pentru bunurile publice, sunt lucruri ce nu pot fi trecute cu vederea. Intr'un sat unde a pătruns şantierul şi cu el spiritul legionar, nu arareori auzi următoarele judecăţi de valoare: „Aceasta nu poate face un legionar", „Aceasta nu e demn de un legionar". Există la sate un început de orgoliu al faptei bune şi al unei conduite demne, datorit şantierului legionar care a zguduit adînc conştiinţa ţăranului romîn.

Pe mulţi binevoitori ai păturei de jos i-a preocupat problema ridicării satelor din toate punctele de vedere. S'a crezut că împroprietărirea va rezolva problema economică, înmulţirea preoţilor şi a învăţătorilor, precum şi diferitele societăţi culturale pe cea a culturii şi a moralei, răspîndirea serviciilor publice problema asistenţii, iar votul universal pe toate la un loc. Cîte speranţe, atitea deziluzii! Iniţiativele frumoase, destul de rare de altfel, — au fost compromise de germenii politicianismului. S'a mai făcut şi o greşeală de raţionament. Binevoitorii ţărănimii au crezut că vor putea ridica satele prin vorbe şi prin forme. Toate iniţiativele săteşti, dela cooperative şi pînă la societăţile culturale, au rămas forme fără conţinut. S'au ofilit repede, pentrucă rădăcinele n'au fost înfipte în pămîntul dătător de sevă. Au fost suspendate în vînt şi alimentate, în cazul cel mai bun, numai de credinţa iniţiatorilor, cari se limitau la o persoană sau două, dornică şi ea, de cele mai multe ori, să-şi rezolve propriile ei interese şi ambiţii, pe această cale.

Toţi doreau reforme adînci, cari să transforme satele, dar îşi închipuiau că acest lucru se poate face pe cale raţională. Epoca de după războiu, bogată în tot soiul de experienţe, a convins pe cei de bunăcredinţă că sistemul acesta a eşuat. Ţăranul a rămas ceeace a fost, iar viaţa satelor se scurge mai departe în ritmul ei „tradiţional". S'ar putea chiar spune că lucrurile au mers înspre mai rău.

Spiritul legionar, însă, pe măsură ce se impune în viaţa satelor, schimbă atît pe individ cît şi viaţa colectivă. Sunt sate cari, după un an dela infiltrarea legionarismului, nu mai pot fi recunoscute. Să nu vorbim decît despre Comuna Cuciurul-Mare, care poate mobiliza oricînd, pentru o faptă bună, două mii de legionari în front. Şi acest spirit se răspîndeşte şi se adînceşte tocmai prin aceste Şantiere. Comuna despre care vorbim a făcut vara aceasta cinci fapte bune:

a cumpărat un clopot și o icoană, a înălțat trei cruci în beton și a turnat o temelie pentru ridicarea unei biserici. Intr'o singură vară, la începutul infiltrării spiritului legionar, s'a făcut pentru binele public, din partea sătenilor, mai mult decît în tot trecutul acestei comune. Anul trecut nu s'a făcut nimic; anul acesta lucrările pe cari le-am văzut. Anul viitor va fi și mai bogat în astfel de fapte. Satele s'au luat la o adevărată întrecere. E o rușine pentru Comuna care n'a făcut nici o faptă bună, precum odinioară era rușine pentru comuna care nu avea bătăuși și bețivani renumiți.

Dacă anul acesta s'au făcut prin aceste șantiere lucrări de o valoare materială mai redusă, din cauza numărului mic de Legionari, din cauză că spiritul legionar n'a putut desăvîrși, într'un an sau doi, pe adeptul acestei credințe și din cauză că ne găseam în fața unui început de faptă inedită în viața acestui popor, anii viitori însă, pe măsura ce aceste cauze vor fi înlăturate, vom asista la lucrări de importanță covîrșitoare. In afară de aceasta, tocmai prin aceste lucrări, spiritul legionar se va impune cu desăvîrșire în viața satelor.

Spiritul legionar nu se adresează rațiunii sau intereselor țăranului, ci sufletului lui. Aici găsim misterul transformării actuale a satelor. Noua viață se bazează pe credință; ea însăși este o credință, un fel de a fi. Numai insuflînd țăranului un crez, poți face ceva din el, sau mai bine zis, poți face tot ce vrei. Politicianul l-a deprins cu toate decăderile morale. Spiritul legionar, din contră, merge pe calea opusă politicianului și va reuși să creeze din sate citadele de romînism și de cultură și civilizație autohtonă. Toate problemele sătești, dela cele economice și pînă la cele culturale, își vor găsi rezolvirea lor firească pe această cale a credinței, care frămîntă sufletul țăranului, însutindu-i efortul lui îndreptat spre faptă bună. Șantierele nu sunt decît concretizarea acestui efort colectiv. Ele sunt apoi, cel mai bun mijloc pentru răspîndirea și adincirea credinței legionare. Ele sunt adevăratele Universități populare, singurele adevărate, pentrucă numai acestea au viață și pentrucă numai acestea ne pot da roadele pe cari le dorim. D-l Eugen D. Nicolau, într'o broșură intitulată „Problema ridicării Satului Romînesc", analizînd starea socială a satului romînesc, evită să discute și „tehnica ridicării satelor". Propune totuși „să se înființeze în diversele părți ale țării, instituții cari să experimenteze la sate o tehnică nouă, pentru ridicarea lor culturală, economică și sanitară" (pg. 23.)

Autorul acestei broșuri păcătuește ca și toți ceilalți binevoitori ai satelor. El vede răul în defectuozitatea tehnicei și nu în lipsa unei credințe care să răscolească satele, care să le transforme întîiu sufletește. Tehnica fără viață, oricît de perfectă ar fi, crează numai lucruri moarte. La sate avem nevoe în primul rînd de o altă viață, de o credință creatoare de elan și voință. Aceasta trebue să dăm în primul rînd satelor! Tehnica trebue să fie în funcțiune de această credință și să ofere posibilitatea potențării elanului sufletesc. Șantierele îndeplinesc aceste condițiuni. Ele nu sunt produsul arbitrar al rațiunii, ci au fost impuse ei, de credința clocotitoare care ce cerea concretizată, și rațiunea le-a acceptat ca fiind adecvate scopului.

Fără credință ce o au la bază, ele nu reprezintă nimic. Sprijinite de elanul acesteia, ele pot face adevărate minuni.

„Binevoitorii“ Neamului acestuia, văzînd rezultatele materiale — vorbesc numai de acestea, pentrucă numai pe aceste le-au putut sesiza — au crezut că minunile înfăptuite prin tabere și șantiere se datoresc tehnicei acestora și nu elementului motor care le-a pus în mișcare: credința legionară.

Guvernanții noștri, de altfel, s'au mai înșelat și atunci cînd au încercat să copieze și celelalte manifestări ale spiritului legionar. În mînele lor, ele s'au transformat în lucruri moarte și fără sens. La fel se va întîmpla și cu ultima încercare. Vor reuși să creeze după birocrația culturii o nouă birocrație: cea a faptei. Ei își dau perfect de bine seama de acest lucru și puțin le pasă. Sunt dispuși să cheltuiască și bani, căci munca obștească proectată va fi plătită, numai intențiile lor să reușească. Nu intru în analizarea proectului „muncei obligatorii“ publicat în ziare. Las la o parte toate absurditățile cuprinse în „lămuririle oficiale“ pe cari s'au grăbit să ni le dea Ministerul Muncii. Vrem numai să arătăm că guvernul nu poate face altfel, că el, dacă vroiți, e îndreptățit din punctul lui de vedere să încerce orice mijloace pentru împiedicarea taberelor și șantierelor legionare. La mijloc e o chestiune de viață, de existență a partidelor politice.

Legionarismul, prin educația despre care vorbiam mai sus, distruge din rădăcini punctul de reazăm al partidelor politice, fără de care ele nu pot exista: politicianismul. Ei nu se revoltă în contra decăderii morale a țăranului, ci în contra ridicării lui morale. Și pentru a opri acest fenomen, ei sunt gata să întrebuințeze orice mijloace și să le justifice cu ajutorul tuturor pretextelor ce se pot imagina. „Taberele guvernamentale“ proectate nu sunt decît încă un gest disperat al politicianismului, amenințat pînă'n cele mai intime fibre ale existenții lui.

Peste voința, însă, a tuturor adversarilor și a tuturor neînțelegătorilor marilor destine romînești, spiritul legionar pătrunde adînc în lumea satelor, ridicîndu-le, prin șantierele și taberele legionare, la o nouă viață: cea a faptelor mari și a virtuților superioare.

Acolo, în lumea celor mulți și desnădăjduiți, se înfăptuiește, prin miracolul credinței legionare, zi cu zi și ceas cu ceas, marea Revoluție a Invierii Neamului Romînesc.

Ion Țurcan.